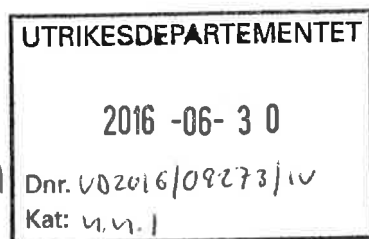

YTTRANDE

Dnr: Ks 2016/0615

Till
Utrikesdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande angående Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet (UD2016/09273/IU)

Svenska kyrkan tackar för möjligheten att yttra sig över regeringens förslag till Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet. Yttrandet följer skrivelsens disposition rubrik för rubrik. Vi har valt att i remissvaret formulera korta kommentarer i relation till respektive avsnitt. I en bilaga finns motiveringar och fördjupade kommentarer.

ÖVERGRIPANDE KOMMENTARER PÅ POLICYRAMVERKET

Svenska kyrkan välkomnar skrivelsen och dess ambition att ge ett heltäckande ramverk för utvecklingssamarbetet och länka tydligt till Agenda 2030 och PGU (Politik för global utveckling). Vi vill samtidigt betona betydelsen av att civila samhället och andra relevanta aktörer ges möjlighet till inflytande över kommande strategier.

Svenska kyrkan välkomnar ambitionen att Sverige ska "leda" arbetet med att bekämpa fattigdom och orättvisor, främja hållbar utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter, jämställdhet och frihet från väpnade konflikter.

Svenska kyrkan anser att de fyra grundläggande principerna för rättighetsperspektivet som regeringen nämner behöver kompletteras av principen om rättighetsbärares *egenmakt* och principen om *att inkludera det internationella människorättsliga ramverket*. Vidare behöver behovet av *genus-integrering* av rättighetsperspektivet betonas.

Svenska kyrkan anser att rättighetsperspektivet behöver genomföras mer konsekvent i Policyramverket. I texten finns nu exempel på att människor beskrivs som objekt för andras insatser snarare än som rättighetsbärare (se bilaga).

Svenska kyrkan välkomnar att regeringen bekräftar enprocentsmålet och efterlyser samtidigt en skrivning om hur detta mål kommer att "värnas" i relation till andra politikområden.

Svenska kyrkan anser att religionens betydelse för hållbar utveckling bör lyftas fram genomgående. Förståelsen för religionens roll behöver fördjupas, och regeringen bör utforma strategier för samverkan med religiösa aktörer i utvecklingssamarbetet.

Svenska kyrkan anser att religions- och övertygelsefrihetens betydelse för hållbar utveckling, tolerans och demokratisering behöver förtydligas och utvecklas i policyramverket, särskilt när det gäller omvärldsanalys och utvecklingsstrategier.

Svenska kyrkan anser att regeringen behöver tydliggöra på vilket sätt barnrättsperspektivet ska omsättas i utvecklingssamarbetet.

SPECIFIKA KOMMENTARER PÅ ENSKILDA AVSNITT

UTVECKLINGSDAGORDNINGEN I EN FÖRÄNDERLIG VÄRLD

Svenska kyrkan anser att bland de områden där den svenska regeringen vill göra mer än vad som överenskommits globalt, såsom främjande av demokrati och mänskliga rättigheter, så bör även jämställdhet, jämlikhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter nämnas.

Svenska kyrkan välkomnar att sociala trygghetssystem lyfts fram som ett nödvändigt verktyg för ökad jämställdhet och jämlikhet i den övergripande omvärldsanalysen i avsnitt 2 och 3 och också finns med under flera av de tematiska delarna i kapitel 4.

UTVECKLINGSSAMARBETETS TEMATISKA INRIKTNING

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Svenska kyrkan välkomnar att skrivelsen erkänner de religiösa samfundens roll i kampen mot intolerans, diskriminering och inskränkningar av de mänskliga rättigheterna. Samtidigt efterlyser vi en bredare analys av samfundens och trosbaserade aktörers roll och utrymme, liksom en bredare analys av hur religions- och övertygelsefrihet länkar till andra rättigheter än opinionsfriheterna.

Svenska kyrkan saknar en skrivning om Sveriges inriktning när det gäller att långsiktigt och uthålligt främja organisering och engagemang inom det civila samhället.

Svenska kyrkan betonar att skrivelsen måste synliggöra vikten av att inom området ”mänskliga rättigheter och demokrati samt rättsstatens principer” arbeta med familje- och äktenskapsrätten, eftersom denna ofta är avgörande för kvinnors möjligheter att vara aktörer i egen rätt (dvs. ha status som självständigt rättssubjekt). Om kvinnor saknar möjlighet att vara aktör i egen rätt saknar de möjlighet att delta och utkräva ansvar.

Global jämställdhet

Svenska kyrkan anser att regeringen bör tydliggöra att det är kvinnors och flickors *rättigheter* som ska skyddas.

Miljö- och klimatmässig hållbar utveckling och hållbart utnyttjande av naturresurser

Svenska kyrkan efterlyser en koppling till Mål 2 (livsmedelstrygghet och hållbart jordbruk) i Agenda 2030 i avsnittet *Miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling och hållbart utnyttjande av naturresurser*.

Svenska kyrkan efterlyser en närmare beskrivning av hur regeringen ser på hållbarhet i jordbruket och föreslår att Sverige genom utvecklingssamarbetet i första hand bör stödja insatser för jordbruksutveckling som bygger på agroekologiska principer.

Svenska kyrkan efterlyser en tydligare beskrivning av biståndsmedlens roll i relation till andra finansiella källor vid genomförandet av åtaganden under Parisavtalet, t.ex. stöd till utvecklingsländernas klimatarbete. Enligt klimatkonventionen ska detta stöd finansieras genom ”nya och additionella medel”, dvs. inte genom det befintliga utvecklingsbiståndet.

Svenska kyrkan efterlyser en närmare beskrivning av hur ett tydligt fattigdoms- och rättighetsperspektiv ska upprätthållas när svenskt bistånd används som en katalysator för privatsektorsinvesteringar i fossilfri och klimatrezilient utveckling.

Fredliga och inkluderande samhällen

Svenska kyrkan anser att hänvisningen till Säkerhetsrådets resolutioner 1325 och 1820 behöver kompletteras med en hänvisning till efterföljande resolutioner (1888, 1889), eftersom dessa resolutioner tydligare ser kvinnor som subjekt.

Svenska kyrkan anser att ungdomars rätt till deltagande på olika nivåer och i varierande processer, såsom inom konfliktförebyggande, behöver lyftas fram mer, särskilt med beaktande av FN:s säkerhetsråds resolution 2250.

Svenska kyrkan välkomnar att konfliktförebyggande och fredsfrämjande lyfts fram som nödvändiga för att nå de globala hållbarhetsmålen. *Mänsklig säkerhet* och *gemensam säkerhet* bör stå i fokus när säkerhet länkas till utveckling.

Svenska kyrkan välkomnar ansatsen till analys av vapenhandelns orsaker och konsekvenser, och anser att denna bör stärkas.

Svenska kyrkan anser att engagemang för en förändrad förståelse av maskulinitet, makt och våld behöver vara en del i arbetet för mänsklig säkerhet. De kopplingar som finns mellan förståelser av maskulinitet och våld behöver inkluderas i fredsavsnittet och inte endast nämnas under avsnittet om global jämställdhet.

Inkluderande ekonomisk utveckling – Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande

Svenska kyrkan anser att avsnittet har ett alltför snävt fokus på arbetstagares rättigheter, vilket riskerar att utesluta de som saknar formella anställningar – vilket är det stora flertalet, i synnerhet många kvinnor och många som är sysselsatta i det småskaliga jordbruket.

Svenska kyrkan anser att formuleringen om sociala trygghetssystem på s. 26, som kopplas starkt till möjligheten att delta i arbetslivet, behöver kompletteras med skrivningar om sociala trygghetssystem ur ett livscykel- och rättighetsperspektiv. Med dessa perspektiv, som är fundamentala i den svenska välfärden, tydliggörs alla människors rätt till social trygghet *under alla faser av livet*. Vidare efterlyser vi en hänvisning till ILO:s rekommendation 202 om nationellt socialt grundskydd för alla¹, vilken ligger till grund för Agenda 2030 delmål 1:3 om socialt skydd för alla, inklusive grundskydd.

Svenska kyrkan välkomnar att svenska myndigheters roll inom ramen för PGU betonas i relation till social trygghet. Vi saknar dock en skrivning som slår fast att Sverige, i enlighet med tidigare biståndspolitiska dokument och regeringsinitiativ², inom internationella forum aktivt ska driva frågan om uppbyggnad av breda sociala trygghetssystem, utifrån Sveriges egna erfarenheter av en generell välfärdsmodell. Svenska kyrkan anser att analys och ambitioner om att stödja utvecklingen av i synnerhet det småskaliga jordbruket bör ingå i avsnittet om sysselsättning och arbetsvillkor.

Inkluderande ekonomisk utveckling – Internationell handel och hållbara investeringar

Svenska kyrkan välkomnar referensen till betydelsen av medlemsbaserade producentorganisationer, och efterlyser samtidigt skrivningar om rättvis handel.

Svenska kyrkan efterlyser en referens till FN:s Vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter.

Migration och utveckling

Svenska kyrkan ser det som ytterst problematiskt att formuleringarna i policyramverket är helt och hållet fränkopplade från den svenska migrationspolitiken som nu kraftigt begränsar möjligheterna att söka skydd och familjeåterförening. Texten har också alltför stor tonvikt på migration av ekonomiska orsaker.

¹ ILO R202 - Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202)

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:3065524:NO

² Regeringens proposition 2002/03:122 Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling
PROP. 2015/16:1 UTGIFTSOMRÅDE 7

Regeringsinitiativ: *Svensk välfärd på export*

<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2015/07/svensk-valfard-pa-export/>

Svenska kyrkan anser att skrivelsen behöver kompletteras med skrivningar om kvinnors och barns rättigheter i förhållande till migration. Avsnittet behöver också kompletteras med beskrivningar av hur migration länkar till humanitärt bistånd.

Svenska kyrkan efterlyser en skrivning om betydelsen av att verka för att människor har tillgång till rätten att få sin asylansökan prövad på ett rättssäkert sätt. Rätten att *söka* asyl innebär inte per automatik en rättssäker *prövning*.

Jämlik hälsa

Svenska kyrkan anser att avsnittet bör slå fast att fysiskt, sexuellt och psykiskt våld mot kvinnor och flickor utgör en av de stora hälsofrågorna för kvinnor.

Utbildning och forskning

Svenska kyrkan vill uppmärksamma att universitetsmiljöer kan utgöra trygga rum för reflektion och diskussion, vilket är betydelsefullt i sammanhang där det demokratiska utrymmet är trångt.

HUMANITÄRT BISTÅND

Svenska kyrkan välkomnar regeringens fortsatt starka fokus på humanitärt bistånd, liksom utfästelsen att Sverige ska vara en ledande aktör för att driva på reformer av det humanitära stödet. Åtagandena i the Grand Bargain bör ligga till grund för ett svenskt humanitärt bistånd som är flexibelt, mindre öronmärkt, med längre avtalstider och som utgår från lokalt utförda behovsanalyser.

Svenska kyrkan efterlyser skrivningar som tydliggör att det humanitära biståndet förutom att följa de humanitära principerna ska vara rättighetsbaserat och utgå från att kvinnor, män, pojkar och flickor är de främsta aktörerna för att skydda sig själva i händelse av en humanitär katastrof.

Svenska kyrkan välkomnar regeringens fokus på att stärka lokala civilsamhällesorganisationer. Svenska kyrkans projekt Local2Global Protection visar hur de människor som drabbas av humanitära katastrofer spelar en nyckelroll i humanitära insatser.

Svenska kyrkan efterlyser skrivningar om hur de psykosociala faktorerna är avgörande för hur människor på flykt, eller i svåra humanitära krissituationer, kan överleva på ett så säkert sätt som möjligt och med full respekt för deras människovärde. Vikten av att stärka lokalsamhällens förmåga att hantera humanitära kriser är avgörande för långsiktig samhällsuppbyggnad efter en humanitär katastrof.

CENTRALA PRINCIPER OCH UTGÅNGSPUNKTER

Svenska kyrkan välkomnar åtagandet att biståndet fortsättningsvis ska vara obundet.

Svenska kyrkan välkomnar ställningstagandet för ”att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället”. Viljan att motverka det krympande utrymmet kan emellertid i praktiken komma att stå i konflikt med regeringens betoning på nationellt ägarskap.

Uppsala den 29 juni 2016

På kyrkostyrelsens vägnar

Helén Ottosson Lovén
Generalsekreterare

DOKUMENT			SIDA
Bilaga till Svenska kyrkans yttrande över Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet			1(10)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
	2016-06-29		

I denna bilaga ges fördjupade kommentarer och motiveringar till de kommentarerna i yttrandet. Kommentaren i yttrandet återges i fetstil och följs av fördjupning och motivering i brödtext.

Övergripande kommentarer på policyramverket

Svenska kyrkan välkomnar skrivelsen och dess ambition att ge ett heltäckande ramverk för utvecklingssamarbetet och länka tydligt till Agenda 2030 och PGU. Vi vill samtidigt betona betydelsen av att civila samhället och andra relevanta aktörer ges möjlighet till inflytande över kommande strategier.

Ett övergripande dokument som Policyramverket kan vara styrande bara i begränsad utsträckning, vilket gör att geografiska och tematiska strategier får en avgörande betydelse. Svenska kyrkan anser därför att det civila samhället och andra relevanta aktörer bör ges möjlighet till inflytande över kommande strategier, t.ex. genom strukturerad dialog som beskrivs i Överenskommelsen mellan regeringen och civilsamhället på biståndsområdet.

Svenska kyrkan anser att de fyra grundläggande principer för rättighetsperspektivet som regeringen nämner behöver kompletteras av principen om rättighetsbärares egenmakt och principen om att inkludera det internationella människorättsliga ramverket. Vidare behöver behovet av genusintegrering av rättighetsperspektivet betonas.

Policyramverket för Sveriges utvecklingssamarbete bör reflektera en fördjupad förståelse av rättighetsperspektivet. I skrivelsen framgår att Sveriges utvecklingssamarbete tar sin utgångspunkt i rättighetsperspektivet och att detta enligt regeringens förståelse innefattar ”fyra grundläggande principer”, nämligen ”icke-diskriminering, deltagande, öppenhet och insyn samt ansvarstagande och ansvarsutkrävande” (s. 9). Svenska kyrkan har i sitt utvecklingssamarbete fördjupat sin förståelse av ett människorättsbaserat arbete tillsammans med de organisationer Svenska kyrkan samverkar med, bl.a. inom ACT-alliansen. Med utgångspunkt i det internationella ramverket för mänskliga rättigheter som utvecklats utifrån FN:s allmänna förklaring inkluderar Svenska kyrkan fler och delvis andra principer i ett människorättsbaserat arbetssätt än de som regeringen anger i sin skrivelse.

Svenska kyrkans arbetssätt innefattar genusintegrering av principer om *deltagande, ansvarsutkrävande, icke-diskriminering, egenmakt och inkludering av det människorättsliga ramverket*. Den engelska akronymen för principerna är PANEL¹. PANEL har fått tillägget + för att säkerställa att varje del av ett människorättsbaserat arbetssätt är genusintegrerat. Ett människorättsbaserat arbetssätt måste hantera ojämlikhet och diskriminering grundad på genus som hinder för förverkligande av mänskliga rättigheter.

1 Referens ur Svenska kyrkans internationella arbetes riktlinjer för människorättsbaserat arbetssätt, juni 2016: Akronymen PANEL+ betyder Participation, Accountability, Non-Discrimination, Empowerment, Links to Human Rights. Andra begrepp används inom ett rättighetsbaserat arbetssätt förekommer men Svenska kyrkan har i linje med ACT valt PANEL+ som utgångspunkt för sin rättighetsbaserade metod.

DOKUMENT			SIDA
Bilaga till Svenska kyrkans yttrande över Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet			2(10)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
	2016-06-29		

De två principerna om *egenmakt* och *inkludering av det människorättsliga ramverket* är centrala för att stärka olika grupper av rättighetsbärare och deras rätt och möjlighet att delta i ett arbete för förändring samt för att tydliggöra staters människorättsliga åtaganden i analysen av samhällspolitiska frågor. Policyramverket för Sveriges utvecklingssamarbete bör explicit tillerkänna rättighetsbärares egenmakt och tydliggöra hur Sverige ska inkludera uppföljning av Sveriges och andra staters människorättsliga skyldigheter i strategier för utvecklingssamarbetet.

Svenska kyrkan anser vidare att regeringen ska betona att rättighetsperspektivet omsätts i ett människorättsbaserat utvecklingssamarbete.

Svenska kyrkan anser att rättighetsperspektivet behöver genomföras mer konsekvent i Policyramverket. I texten finns nu exempel på att människor beskrivs som objekt för andras insatser snarare än som rättighetsbärare.

Exempel:

- I avsnittet *Global jämställdhet* skriver regeringen att det humanitära biståndet ska stärka ”kvinnors och flickors rätt till skydd” vilket kan uppfattas som att det är ”kvinnor och flickor” som ska skyddas och att de blir objekt för andras åtgärder. Svenska kyrkan anser att regeringen, med stöd i hänvisningen till rättighetsperspektivet, bör tydliggöra att det är kvinnors och flickors *rättigheter* som ska skyddas.

- I avsnittet *Fredliga och inkluderande samhällen* betonas behovet att kvinnor och flickor ska ges ”speciellt skydd”, vilket riskera att ge kvinnor och flickor en roll av att vara objekt för någon annans insatser.

Svenska kyrkan anser att religionens betydelse för hållbar utveckling bör lyftas fram genomgående. Förståelsen för religionens roll behöver fördjupas, och regeringen bör utforma strategier för samverkan med religiösa aktörer i utvecklingssamarbetet.

Religionen är en så viktig faktor för människors liv, värderingar och handlingar att den måste finnas med i analys och underlag för alla utvecklingsstrategier. Religionen är i många fall en tillgång för hållbar utveckling, men den kan också vara ett hinder.

Svenska kyrkan anser att religions- och övertygelsefrihetens betydelse för hållbar utveckling, tolerans och demokratisering behöver förtydligas och utvecklas i policyramverket, särskilt när det gäller omvärldsanalys och utvecklingsstrategier.

Det bör synliggöras att tre fjärdedelar av världens befolkning lever i situationer där rätten till religions- och övertygelsefrihet är begränsad genom statliga restriktioner eller våld/hot på samhällsnivå. Denna rättighet är en viktig värdemätare för och väg till ökad tolerans och demokrati i världen.

DOKUMENT			SIDA
Bilaga till Svenska kyrkans yttrande över Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet			3(10)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
	2016-06-29		

Svenska kyrkan anser att regeringen behöver tydliggöra på vilket sätt barnrättsperspektivet ska omsättas i utvecklingssamarbetet.

Barnrättsperspektivet nämns specifikt under avsnittet "Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer". Barn som rättighetsbärargrupp återkommer i andra avsnitt, mer genom omnämnandet av flickor än av pojkar. Dock reflekteras barnrättsperspektivet inte alls i avsnittet om "internationell handel och hållbara investeringar" och inte heller i kapitel 6, "Centrala principer och utgångspunkter i svenskt utvecklingssamarbete" som kan antas relatera till stora strukturella beslut som kommer påverka inte bara enskilda barn utan barn som grupp i länder där de befolkningsmässigt kan utgöra ca 50 % av befolkningen. Barn upp till 18 år är också rättighetsbärare i relation till det internationella människorättsliga ramverket och deras rätt till överlevnad och utveckling bör vara riktningsvisaren för Sveriges utvecklingssamarbete.

Regeringen behöver tydliggöra på vilket sätt barnrättsperspektivet ska omsättas i utvecklingssamarbetet. Svenska kyrkan vill med erfarenhet från en särskild barnrättssatsning som den tidigare regeringen finansierade särskilt understryka vikten av att policyramverket:

- kommunicerar förståelsen att barn inte bara är målgrupp för aktiviteter utan också är rättighetsbärare enligt barnkonventionen.
- synliggör att barn, oavsett kön, enligt barnkonventionen också är subjekt med rätt att delta med sina perspektiv och erfarenheter i problembeskrivning och strategival för Sveriges prioriteringar samt att Sverige åtar sig att driva vikten av att lyssna till barns erfarenheter och beakta barns rättigheter i prioriteringar.
- tydliggör att barn ska kunna organisera sig, dela information med andra samt tryggt delta i civilsamhället och utkräva politiskt och människorättsligt ansvar.
- understryker att barn inte ska utsättas för rättsosäkerhet och erfarenheten av straffrihet,
- uttryckligen tar ställning för att de mänskliga rättigheterna gäller för flickor under hela uppväxten och att utvecklingsinsatser inte får motverka tillgodoseendet, skyddet och respekten av dessa rättigheter.

Kommentarer på enskilda avsnitt

Utvecklingsdagordningen i en föränderlig värld

Svenska kyrkan menar att omvärldsanalysen på sid 4 och framåt behöver kompletteras så att fattigdomsperspektivet blir bredare än fattigdom i betydelsen brist på resurser och stämmer överens med det mångdimensionella fattigdomsbegreppet som regeringen vill se.

Det är positivt att regeringen har en mångdimensionell syn på fattigdom. Skrivelsen är dock inte helt konsekvent när det gäller användandet av fattigdomsbegreppet. I omvärldsanalysen på sid 4 och framåt ligger tyngdpunkten på fattigdom i betydelsen brist på resurser, trots att

DOKUMENT			SIDA
Bilaga till Svenska kyrkans yttrande över Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet			4(10)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
	2016-06-29		

skrivelsen i de inledande delarna lyfter fram en mångdimensionell syn på fattigdom, där brist på makt, valmöjligheter och mänskliga rättigheter ingår.

Utvecklingssamarbetets tematiska inriktning

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Svenska kyrkan välkomnar att skrivelsen erkänner de religiösa samfundens roll i kampen mot intolerans, diskriminering och inskränkningar av de mänskliga rättigheterna. Samtidigt efterlyser vi en bredare analys av samfundens och trosbaserade aktörers roll och utrymme, liksom en bredare analys av hur religions- och övertygelsefrihet länkar till andra rättigheter än opinionsfriheterna.

Religiösa samfund och trosbaserade aktörers kan spela avgörande roller i etablerandet och stärkandet av fredliga och inkluderande samhällen.

Det behövs en bredare analys av utrymmet specifikt för religiösa aktörer såsom trosbaserade organisationer, trossamfund och trosbaserade gemenskaper att finnas och verka som en del i samhället, generellt respektive specifikt som aktiva i relation till vissa tematiska områden. Denna grupp av aktörer kan i vissa samhällskontexter vara en av få institutioner som människor hyser förtroende för.

Svenska kyrkan välkomnar att skrivelsen betonar att värnandet av religions- och övertygelsefriheten är en viktig del i arbetet för att stärka mänskliga rättigheter. Skrivningarna begränsas dock till kopplingarna till opinionsfrihet såsom yttrandefrihet och förenings- och församlingsfrihet. Policyramverket bör kompletteras med en bredare analys av hur religions- och övertygelsefrihet länkar till andra rättigheter.

Svenska kyrkan betonar att skrivelsen måste synliggöra vikten av att inom området "mänskliga rättigheter och demokrati samt rättsstatens principer" arbeta med familje- och äktenskapsrätten, eftersom denna ofta är avgörande för kvinnors möjligheter att vara aktörer i egen rätt (dvs ha status som självständigt rättssubjekt). Om kvinnor saknar möjlighet att vara aktör i egen rätt saknar de möjlighet att delta och utkräva ansvar.

Skrivelsen lyfter fram viljan att "främja rättsstatens principer" för att främja rättssäkerhet och "likhet inför lagen, särskilt för kvinnor och flickor". Texten som sedan följer reflekterar emellertid inte en medvetenhet om att den mänskliga rättigheten - likhet inför lagen - strukturellt kränks för kvinnor som grupp i de samhällen där kvinnor genom det gällande rättssystemet eller rättssystemen inte tillerkänns status som självständigt rättssubjekt och istället står under manligt förmyndarskap, som ogift eller som gift. Texten reflekterar inte heller en medvetenhet om att kvinnors religions- och övertygelsefrihet kränks när de tvingas in i äktenskap med en man av annan tro där religionen kräver hennes konvertering.

DOKUMENT			SIDA
Bilaga till Svenska kyrkans yttrande över Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet			5(10)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
	2016-06-29		

Härav följer att skrivelsen måste synliggöra vikten av att inom området mänskliga rättigheter och demokrati samt rättsstatens principer arbeta med familje- och äktenskapsrätten och denna är avgörande för kvinnors möjligheter att vara aktörer i egen rätt med rätten att delta och utkräva ansvar som rättighetsbärare i frågor som rör deras liv och samhällsfrågor i övrigt. Detta är även ett rättsligt område som direkt påverkar flickors mänskliga rättigheter, deras liv, överlevnad och utveckling samt möjligheter att kunna delta som aktörer för förändring i samhällsfrågor. Svenska kyrkan vill inom ramen för frågan om kvinnors rättsliga status också se ett ställningstagande för att arbeta mot straffrihet samt hur det kan göras i samhällen där t.ex. våldtäkt inom äktenskapet inte bedöms som en straffrättslig handling.

Global jämställdhet

Svenska kyrkan anser att regeringen bör tydliggöra att det är kvinnors och flickors rättigheter som ska skyddas.

Skrivelsen lyfter fram att det humanitära biståndet ska stärka ”kvinnors och flickors rätt till skydd” vilket kan uppfattas som att det är kvinnor och flickor som ska skyddas och att de blir objekt för andras åtgärder.

Det är kvinnors och flickors rättigheter som ska skyddas. Både kvinnor och flickor är rättighetsbärare med rätt att delta med sina erfarenheter och utkräva människorättsligt ansvar, bl.a. enligt CEDAW. Mänskliga rättigheter gäller alltid, oavsett om det är väpnad konflikt eller inte medan den humanitära rätten bara gäller vid väpnad konflikt.

Miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling och hållbart utnyttjande av naturresurser

Svenska kyrkan efterlyser en koppling till Mål 2 (livsmedelstrygghet och hållbart jordbruk) i Agenda 2030 i avsnittet *Miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling och hållbart utnyttjande av naturresurser*.

En transformation av jordbruket i såväl nord som syd är avgörande för att uppnå en miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling och hållbart utnyttjande av naturresurser. Jordbruket är den enskilda samhällssektor som bidrar mest till hoten mot jordens ekosystem. Samtidigt drabbas jordbruket hårt av klimatförändringarna och andra miljöproblem. Mål 2 i Agenda 2030 är att ”avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk”. Delmål 2.4 tar specifikt upp hållbara jordbruksmetoder för att upprätthålla ekosystem och stärka anpassningsförmågan till klimatförändringar.

Svenska kyrkan efterlyser en närmare beskrivning av hur regeringen ser på hållbarhet i jordbruket och föreslår att Sverige genom utvecklingssamarbetet i första hand bör stödja insatser för jordbruksutveckling som bygger på agroekologiska principer.

DOKUMENT			SIDA
Bilaga till Svenska kyrkans yttrande över Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet			6(10)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
	2016-06-29		

Svenska kyrkan efterlyser en närmare beskrivning av hur regeringen ser på hållbarhet i jordbruket och föreslår att Sverige genom utvecklingssamarbetet i första hand bör stödja insatser för jordbruksutveckling som bygger på agroekologiska principer.

”Hållbart jordbruk” tolkas idag olika av olika aktörer, det finns en lång rad koncept för jordbruksutveckling som gör anspråk på att bidra till ökad hållbarhet, bland annat klimatsmart jordbruk, agroekologi, ekologiskt jordbruk och hållbar intensifiering. Koncepten överlappar delvis varandra, exempelvis förespråkas flera metoder som används inom ekologiska och agroekologiska jordbruk också inom hållbar intensifiering och klimatsmart jordbruk. Men det finns också ”klimatsmarta” metoder som inte kan betraktas som ekologiskt hållbara, exempelvis plöjningsfritt jordbruk som genomförs med stora givor bekämpningsmedel och med så kallat round up-ready utsäden.

I dess verkliga mening är ett hållbart jordbruk idag en vision snarare än en praktisk realitet – förmodligen finns i dag inget jordbrukssystem som kan betraktas som helt hållbart. Svenska kyrkan har i bland annat positionspapper² beskrivit sin syn på hållbarhet i jordbruket så här:

I ett hållbart jordbruk sluts kretsloppet av näringsämnen så att näringsnivån och mullhalten i jorden upprätthålls eller förbättras. Inga tungmetaller ansamlas i mark eller vatten. Grödor och husdjur är friska och den biologiska mångfalden gynnas. Ett hållbart jordbruk baseras på användning av lokalt tillgängliga resurser, vilket innebär att näringsämnen recirkuleras i så hög grad som möjligt genom användning av bland annat kompost, kreatursgödsel, kvävefixerande grödor, växtföljder och en mångfald av grödor. Detta ger möjligheter till ökade och mer stabila skördar och bättre möjligheter att hantera klimatförändringar. Om detta inte räcker för att bevara jordens bördighet kan näringsämnen behöva tillföras utifrån.

Denna beskrivning av hållbart jordbruk överensstämmer väl med den agroekologiska ansatsen. Agroekologi är både den vetenskap och det praktiska jordbruk som använder kunskap om ekologi och andra principer för hållbarhet för att studera, designa och bruka livsmedelsproducerande system. Jordbruket ses som en multifunktionell helhet snarare än som en producent av enskilda grödor och inkluderar varierande teknik, tillämpningar och innovationer – inklusive lokal och traditionell kunskap – för att öka hållbarheten.

Fredliga och inkluderande samhällen

Svenska kyrkan anser att hänvisningen till Säkerhetsrådets resolutioner 1325 och 1820 behöver kompletteras med en hänvisning efterföljande resolutioner (1888, 1889), eftersom dessa resolutioner tydligare ser kvinnor som subjekt.

² Jordbruksutveckling för fattigdomsbekämpning och en hållbar utveckling. Positions-papper antaget av nämnden för internationell mission och diakoni 3 december 2013.

<https://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=1139559>; Jordbruket i klimatomställningen – utmaningar och möjligheter

<https://www1.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=1253405&ptid=48063>

DOKUMENT			SIDA
Bilaga till Svenska kyrkans yttrande över Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet			7(10)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
	2016-06-29		

Avsnittet behandlar bland annat kvinnors behov av skydd i en konfliktsituation. Genom att betona behovet att kvinnor och flickor ska ges ”speciellt skydd” ges kvinnor och flickor en roll av att vara objekt för någon annans insatser. Hänvisningen till Säkerhetsrådets resolutioner 1325 och 1820 behöver kompletteras med efterföljande resolutioner (1888, 1889). Framför allt begränsningen till 1820, som antogs efter resolution 1325 är en stor brist. De två resolutionerna kommunicerar två skilda synsätt på kvinnor. Medan 1325 betonar kvinnor som subjekt och skyldigheten att involvera dem som likställda aktörer också i ett arbete för rättigheter har 1820 ett annat språk där kvinnor framträder som offer och säkerhetsrådet blir aktören som ska skydda kvinnor. Säkerhetsrådets två resolutioner 1888 och 1889 som följde efter 1820 modifierar och riktar betoningen tillbaka på förståelsen i resolution 1325 att kvinnor är subjekt.

Svenska kyrkan välkomnar att konfliktförebyggande och fredsfrämjande lyfts fram som nödvändiga för att nå de globala hållbarhetsmålen. *Mänsklig säkerhet* och *gemensam säkerhet* bör stå i fokus när säkerhet länkas till utveckling.

Begreppet *mänsklig säkerhet* relaterar till begreppen *gemensam säkerhet* och *global säkerhet* och skiljer sig markant från ett nationellt säkerhetsbegrepp. Mänsklig säkerhet tar primärt inte hänsyn till nationsgränser utan ser till människors (individers och grupper) trygghet, fysiska och psykosociala välbefinnande och möjlighet att skydda sig mot det som hotar tryggheten i deras lokala sammanhang. Såväl staters som individers trygghet är samtidigt beroende av andras trygghet, vilket betonas i det historiskt betydelsefulla begreppet *gemensam säkerhet* vilket utgör grunden för OSSE - Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa.

Svenska kyrkan välkomnar ansatsen till analys av vapenhandelns orsaker och konsekvenser, och anser att denna bör stärkas.

En förstärkt analys av vapenhandelns orsaker och konsekvenser skulle kunna leda till slutsatsen att Sverige bör verka för att stärka implementeringen av Arms Trade Treaty (ATT), bl.a. genom att effektivt bidra till att stärka staters institutions- och kapacitetsstärkande gällande vapenkontroll och ATT-efterlevnad.

Inkluderande ekonomisk utveckling – Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande

Svenska kyrkan anser att avsnittet har ett alltför snävt fokus på arbetstagares rättigheter, vilket riskerar att utesluta de som saknar formella anställningar – vilket är det stora flertalet, i synnerhet många kvinnor och många som är sysselsatta i det småskaliga jordbruket.

Det är positivt att kapitlet om en inkluderande ekonomisk utveckling innehåller ett flertal referenser till mänskliga rättigheter, eftersom det föreligger en tydlig potentiell målkonflikt mellan å ena sidan hållbart företagande och hållbara investeringar och å andra sidan respekten för mänskliga rättigheter.

DOKUMENT			SIDA
Bilaga till Svenska kyrkans yttrande över Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet			8(10)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
	2016-06-29		

Åtgärder för att främja en inkluderande ekonomisk utveckling kan emellertid inte enbart handla om arbetstagares rättigheter, utan förtjänar en mer inkluderande analys som belyser de hinder som fler grupper av människor står inför.

Att mänskliga rättigheter i huvudsak förefaller vara en fråga om arbetstagares rättigheter är också problematiskt då det helt ignorerar de människorättsövergrepp som lokalsamhällen riskerar att utsättas för av svenska statliga och privata aktörer. Avsaknaden av en diskussion om målkonflikter mellan å ena sidan mänskliga rättigheter och hållbart företagande leder också till en avsaknad av hur målkonflikten ska hanteras och en otydlighet om riktning och prioritet för utvecklingssamarbetet.

Svenska kyrkan anser att formuleringen om sociala trygghetssystem på s. 26, som kopplas starkt till möjligheten att delta i arbetslivet, behöver kompletteras med skrivningar om sociala trygghetssystem ur ett livscykel- och rättighetsperspektiv. Med dessa perspektiv, som är fundamentala i den svenska välfärden, tydliggörs alla människors rätt till social trygghet under alla faser av livet.

Det är problematiskt att texten under rubriken "Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande" reducerar avsnittet "Inkluderande ekonomisk utveckling" till att endast beröra människor i arbetsför situation. Med denna utgångspunkt missar avsnittet *livscykelperspektivet* och utesluter därmed människor som befinner sig i en situation i livet där de inte kan eller inte ska behöva arbeta (barn, äldre, nyblivna föräldrar, kroniskt sjuka och människor med vissa funktionshinder). Detta blir då en direkt motsägelse av den överordnade rubriken om inkluderande ekonomisk tillväxt, och av ramverkets två övergripande utgångspunkter om fattiga människors perspektiv på utveckling och rättighetsperspektivet.

Vi välkomnar att ramverket betonar vikten av offentlig resursmobilisering och skatteintäkter. Det bör om möjligt tydliggöras att detta är en förutsättning för hållbar finansiering av sociala trygghetssystem.

Vi välkomnar att social trygghet i människors ursprungsländer är nämnt som en av förutsättningarna för att motverka ofrivillig migration.

Svenska kyrkan anser att analys och ambitioner om att stödja utvecklingen av i synnerhet det småskaliga jordbruket bör ingå i avsnittet om sysselsättning och arbetsvillkor.

Som regeringen påpekar lever de flesta av världens fattiga på landsbygden och försörjer sig på lantbruk eller fiske. Frågan om jordbrukets produktivitet och tillgång till marknader – lokala och globala – är därför avgörande för uppfyllelsen av Agenda 2030. Den viktigaste marknaden för småjordbrukaren/lantbrukaren är i regel inte världsmarknaden, utan den nationella och lokala marknaden. Det är därför svårt att förstå varför jordbruket, särskilt det småskaliga jordbruket, inte nämns alls i avsnittet "Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande".

DOKUMENT			SIDA
Bilaga till Svenska kyrkans yttrande över Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet			9(10)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
	2016-06-29		

Inkluderande ekonomisk utveckling – Internationell handel och hållbara investeringar

Svenska kyrkan efterlyser en referens till FNs Vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter.

Det är anmärkningsvärt att ett kapitel om handel, företagande och investeringar inte innehåller referenser till viktiga ramverk, såsom till exempel FN:s Vägledande principer om företagande och mänskliga rättigheter. Vi efterlyser en analys av dessa principer och hur de kan bidra till att hantera potentiella målkonflikter mellan å ena sidan handel och investeringar och å andra sidan respekten för mänskliga rättigheter. FN:s Vägledande principer är inte det enda viktiga ramverket i det här sammanhanget, men vi lyfter fram det här därför att det sedan augusti 2015 finns en svensk handlingsplan för genomförandet av de vägledande principerna.

Svenska kyrkan välkomnar referensen till betydelsen av medlemsbaserade producentorganisationer, och efterlyser samtidigt skrivningar om rättvis handel.

Liksom i avsnittet om *Miljö- och klimatomställig hållbar utveckling och hållbart utnyttjande av naturresurser* saknar vi en närmare beskrivning av regeringens tolkning av hållbart jordbruk. Även om inga referenser alls görs till frågor om rättvis handel, så förutsätter vi att bruket av ordet "hållbart jordbruk" inbegriper både ekologiska hänsyn och social rättvisa på ett sätt som stärker småjordbrukaren och lyfter fram medlemsbaserade producentorganisationer på den globala världshandeln. Det vore dock bra om detta tydliggjordes.

Jämlik hälsa

Svenska kyrkan anser att avsnittet bör slå fast att fysiskt, sexuellt och psykiskt våld mot kvinnor och flickor utgör en av de stora hälsofrågorna för kvinnor.

Fysiskt sexuellt och psykiskt våld mot kvinnor och flickor utgör en av de stora hälsofrågorna för kvinnor. Våldet orsakar omfattande lidande och negativa hälsoeffekter för en betydande del av den kvinnliga befolkningen och i de flesta länder uppgår denna andel till mer än 20 %.³ Hälso- och sjukvården har unika möjligheter att upptäcka och förebygga våld mot kvinnor. Därför är det av stor vikt att sjukvårdspersonal har utbildning om våldet och dess konsekvenser.

Utbildning och forskning

Svenska kyrkan vill uppmärksamma att universitetsmiljöer kan utgöra trygga rum för

DOKUMENT			SIDA
Bilaga till Svenska kyrkans yttrande över Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet			10(10)
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
	2016-06-29		

reflektion och diskussion, vilket är betydelsefullt i sammanhang där det demokratiska utrymmet är trångt.

Campusmiljöer är mötesplatser för unga människor från olika kulturella, religiösa och sociala sammanhang. Det kan ge en möjlighet att skapa former för möten och diskussioner i frågor som inte är möjliga att diskutera på andra platser i samhället. I ett samhälle som kännetecknas av ett åtstramat utrymme att finnas och verka kan universitetsmiljöer utvecklas till trygga rum för reflektion och prövande av nya perspektiv.

Centrala principer och utgångspunkter

Svenska kyrkan välkomnar ställningstagandet för ”att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället”. Viljan att motverka det krympande utrymmet kan emellertid i praktiken komma att stå i konflikt med regeringens betoning på nationellt ägarskap.

Svenska kyrkan har genom kontakten med samarbetspartner exempel på vad det *åtstramade utrymmet* för civilsamhällesorganisationer innebär. Det handlar om att det handfasta operationella arbetet nära människors verklighet begränsas alltmer av skärpta NGO-lagstiftningar, registreringskrav för att få finnas, tillståndskrav för att få verka, förbud mot att ta emot finansiering för människorättsligt motiverat arbete och repressiva metoder som arresteringar för att tysta kritiska perspektiv som inte bekräftar regeringens politik.

Denna inskränkning av MR-försvares och civilsamhällesorganisationers möjligheter att finnas och verka nationellt och lokalt kan i praktiken komma i konflikt med den betoning som regeringen lägger på nationellt ägarskap för samarbetsländer och deras utvecklingsstrategier för utvecklingssamarbetet. Risker för sådana konflikter behöver analyseras och diskuteras utifrån ett rättighetsperspektiv och ett fattigdomsperspektiv. Dessutom behövs en analys av hur rättighetsbärare, MR-försvare, civilsamhällesorganisationer och religiösa aktörer under trygga former skulle kunna medverka i problemdefiniering och strategiutformning för ett bistånd som medför förverkligandet av mänskliga rättigheter och en demokratisk kultur.